

ĆIRILICA
TREĆA ZVANIČNA AZBUKA EVROPSKE UNIJE
Intervju sa doc. prof. dr Emilijom Velikovom, Univerzitet u Ruseu
vodila je gđa. Veska Uzunova

Znamo da je pre postojanja ćirilice postojala glagoljica koja se u Evropi više ne koristi. Šta je sa glagoljicom?

Glagoljica je najstarije otkriveno slovensko pismo. Smatra se da ju je u IH veku napisao Ćirilo – Konstantin Filozof (monaško ime Ćirilo). On i njegov brat Metodije su po majci pripadnici bugarskih Slovena. Pozvao ih je knez Rostislav, knez Južne Bugarske Moravske, koji je odlučio da svoju zemlju oslobodi od tuđinske nemačko-latinske crkvene i prosvetne propagande i bogoslužjenja samo na grčkom, latinskom i hebrejskom. Dva brata su odlučila da prevedu crkvene knjige na jezik koji bi obični ljudi razumeli. To je jezik koji danas nazivamo staroslovenskim. Pošto se pokazalo da je veoma teško prepisati reči iz knjiga na postojeće grčko ili latinično pismo na razumljiv jezik, Kiril je odlučio da napravi novo pismo zasnovano na solunskom bugarskom dijalektu, koje su braća veoma dobro poznavala. Dva brata su brzo napisala mnoge molitve, napeve, dogmatske spise, prevode. Oni su podučavali mnoge učenike, od kojih su bili najbolji Kliment, Naum, Angelarius, Goražd i Sava.

Posle smrti kneza Rostislava i pogibije Ćirila, ponovo je korišćena latinica, jer su ove zemlje odvojene od bugarskog carstva i pripojene Francuskoj.

Kakva je veza između glagoljice i ćirilice?

Glagoljica je osnova na kojoj je nastala ćirilica – tako nazvana u čast Ćirila.

Nakon smrti Ćirila i Metodija, njihovi učenici Kliment, Naum, Angelarij, Gorazd i Sava su pozvani od strane kneza Borisa I (Boris Mihailov), cara Prvog bugarskog carstva, da podučavaju sveštenike u zemlji slovenskom pismu, što je prihvatio/odobrio i Papa Adrijan II.

Boris I stvorio je izuzetne uslove za rad i život učenika u centrima Pliska i Ohrid. Ali on je želeo novu azbuku koju je još lakše naučiti, čitati i pisati.

Novo pismo stvarali su mnogi pisci u Preslavu. Korišćena je glagoljica kao odličan primer. Uzeto je 12 glagoljskih znakova, koji odgovaraju glasovima specifičnim za starobugarski jezik. Ne postoje u grčkom pismu i jeziku. Uzeta su i 24 slova grčkog alfabeta. U originalnoj verziji ćirilice postoje 44 slova za 44 glasa lokalnog starobugarskog jezika, za razliku od sadašnjeg bugarskog pisma sa 30 slova.

Možete li nam reći neke zanimljive činjenice o ćirilici?

1) Naši preci su počeli da obeležavaju 24. maj (nacionalni dan bugarskog pisma i kulture) pre više od dve stotine godina.

2) U originalnoj verziji ćirilice koju je osmislio sv. Kliment Ohridski ima 44 slova za 44 glasa za razliku od 30 slova sadašnje azbuke.

- 3) Najraniji ćirilicni natpis pronađen na bugarskoj teritoriji datira iz 931. godine i nalazi se u manastiru - pećini kod sela Krepča.
- 4) Naziv „ćirilica” registrovan je 1563. godine u hrvatskom prevodu Novog zaveta.
- 5) Danas ćirilicu koristi 400 ljudi širom sveta. Osim u Bugarskoj, ćirilica je zvanično pismo u Belorusiji, Bosni i Hercegovini, Kirgistanu, Severnoj Makedoniji, Mongoliji, Crnoj Gori, Rusiji, Srbiji, Tadžikistanu, Ukrajini i do 2018. u Kazahstanu. Pre nekoliko decenija ćirilicno pismo je korišćeno u Turkmenistanu, Uzbekistanu i Azerbejdžanu.
- 6) Ćirilica je korišćena i u Rumuniji do kasnih 70-ih godina XIX veka.
- 7) 2007. godine ćirilica je postala treće zvanično pismo Evropske unije posle latinice i grčkog pisma.
- 8) Analizirajući doprinos kneza Borisa I i bugarske države, francuski lingvista Rože Bernar navodi „Očuvanje dela sv. Sv. Ćirila i Metodija, Bugarska zaslužuje zahvalnost i poštovanje ne samo slovenskih naroda, već i celog sveta. I tako će ostati sve dok čovečanstvo bude ulagalo pravi smisao u reči „napredak, kultura i čovečanstvo“...
- 9) Hitler je nekoliko godina u više navrata vršio pritisak na bugarsku vladu da ukine ćirilicu i prihvati latinicu kao zvanično pismo.
- 10) Pa čak i da nije naučna činjenica, već konstatacija, u svetu je ćirilica pogrešno poznata kao „rusko pismo“, što je nepravda verovatno iz prozaičnog razloga što je ruski narod brojčano veći od svih drugih naroda koji je koriste.